

اسناد وقفی آستان شیخ شمس‌الدین محمد چوبین کفش انصاری

محمد الوانسانز خویی

بسم الله الرحمن الرحيم

آستان شیخ شمس‌الدین محمد چوبین کفش انصاری، در روستای اوزی قرار دارد. روستای اوزی در هشت کیلومتری جنوب شهرستان کلیبر و شش کیلومتری راه شوسهٔ اهر به کلیبر است. محصولش غلات و شغل مردمانش که از نسل شیخ شمس‌الدین هستند، گله داری و کشاورزی است. آستان شیخ شمس‌الدین، از بقاع معروف و مهم استان آذربایجان شرقی است. این آستان وسط روستای اوزی و کنار مسجد قرار گرفته و متشکل از صحن، کفشکن، بنای چهارگوش با گنبد آجری و بدون کاشی کاری است. تاریخ ساخت آن مشخص نیست.^۱

متأسفانه شخصیت علمی، اخلاقی و معنوی شیخ شمس‌الدین محمد انصاری در جایی درج نشده، ولی با توجه به وقفنامه‌ای که فرزندش، شیخ ابوالمحسن خلیفهٔ انصاری، در سال ۹۵۷ق تدوین نموده، به احتمال در اواخر سدهٔ نهم و اوایل سده دهم هجری حیات داشته است. مرحوم استاد سید رضا آل محمد، به تاریخ پنجم محرم الحرام ۱۴۲۲ق از آستان شیخ شمس‌الدین محمد دیدن کرده و وقفنامهٔ اصلی را که به سال

۱. سید جمال ترابی طباطبایی در آثار باستانی آذربایجان، ج ۲، ص ۴۷۵، بقعهٔ شیخ شمس‌الدین محمد را با عنوان «بقعهٔ شیخ عبدالله انصاری» معرفی کرده و میراث فرهنگی استان آذربایجان شرقی هم روی تابلویی که در آنجا نصب کرده، چنین نوشته است: «آرامگاه و مسجد شیخ شمس‌الدین محمد بن عبدالله بن جابر انصاری» که هر دو نوشته اشتباه هستند.

اسناد وقفی آستان شیخ شمس‌الدین محمد چوبین کفش انصاری / محمد الوان‌ساز خوبی

۹۵۷ق تدوین شده، نزدیکی از نوادگان ایشان دیده است.^۱ وی در این مورد نوشته که در قسمتی از آن وقف‌نامه آمده است: «حضرت قطب‌الدین سلطان العارفين، فاضل المحققين، الشيخ شمس‌الدین محمد چوبین کفش بن سالک مسالک طریقه کاشف‌الاسرار الحقیقه خواجه عبدالله انصاری - نور الله مرقده - در قریه اوزی من محال کلیبر ... واقف ابوالمحسن خلیفه انصاری فی اربع شهر ذی الحجة الحرام سنه سبع و خمسون و ستمائه».^۲

با توجه به القاب و عناوینی که در متن وقف‌نامه آمده، معلوم می‌شود که وی در زمان خود، در ردیف عرفا و مشاهیر اخلاق و معرفت بوده است. چگونگی انتساب وی به خواجه عبدالله انصاری، بر نگارنده معلوم نگردید. در رابطه با فرزندان وی، تنها در همان وقف‌نامه مذکور، نام فرزندش، شیخ ابوالمحسن «واقف» قید شده و نام دیگر فرزندان وی دانسته نیست. خود شیخ ابوالمحسن چهار پسر داشته و برخی از نوادگان وی در جرگه عالمان طراز اول منطقه بوده‌اند. نام پسران وی چنین است:

۱. شیخ خان محمد، نام پسر و نوادگان وی به ترتیب محمد جعفر، حسن خان، محمد حسین و عبدالله است.
۲. شیخ محمد مؤمن، نام پسر وی شیخ محمد امین است.
۳. شیخ محمد هاشم، وی از اجداد آیت الله حاج میرزا عبدالرحیم انصاری کلیبری (۱۲۷۲_۱۳۳۴ق) و^۳ حاج شیخ سراج انصاری (۱۳۱۳_۱۳۸۱ق)^۴ پسر حاج میرزا عبدالرحیم انصاری کلیبری است.
۴. عیسی خان.

شیخ ابوالمحسن در سال ۹۵۷ق، شش‌دانگ روستای اوزی را وقف اولاد ذکور و نسل بعد نسل کرده است. در سال ۱۰۳۰ق شاه عباس کبیر آن را تأیید نموده و به وقف بودن آن حکم داده است. در سال‌های بعدی، وقفیت روستای اوزی مورد تأیید فقها و علمای بزرگ اهر و تبریز قرار گرفته که اسم برخی از آنها بدین ترتیب است:

حضرات آیات حاج میرزا محمد علی مجتهد قره داغی، حاج میرزا محمد مجتهد تبریزی (بالامجتهد)، میرزا صادق آقا مجتهد تبریزی، حاج میرزا محسن مجتهد تبریزی، حاج میرزا احمد مجتهد تبریزی، حاج میرزا عبدالعلی مجتهد تبریزی، حاج میرزا ابوالحسن انگجی، حاج سید محمد مولانا، حاج میرزا کاظم دینوری، حاج سید محمد علی انگجی، حاج شیخ حسین برقی، حاج سید صادق آل محمد و ...

۱. نگارنده، عصر روز شنبه ۲۵ تیرماه ۱۳۹۰ش پس از زیارت مرقد شیخ شمس‌الدین محمد چوبین کفش انصاری، با برخی از نوادگان شیخ دیدار نموده، چندین سند از اسناد وقفی آستان شیخ شمس‌الدین محمد را نزد آنها رؤیت کردم. بنده وقف‌نامه اصلی را که مرحوم استاد آل محمد ذکر کرده، بین اسناد وقفی رؤیت نکردم.

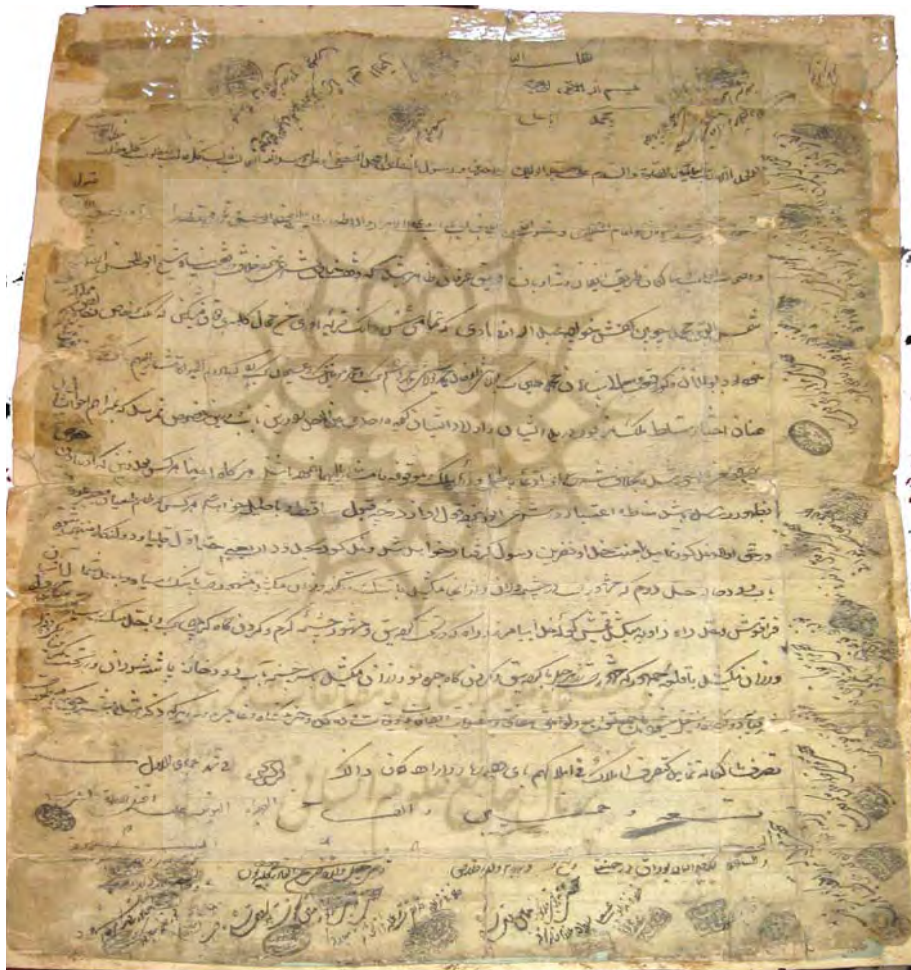
۲. به نقل از یادداشت‌های مرحوم استاد آل محمد.

۳. در خصوص او، ر.ک: ریحانة‌الادب، ج ۵، ص ۷۷ و دائرة‌المعارف تشیع، ج ۲، ص ۵۵۶.

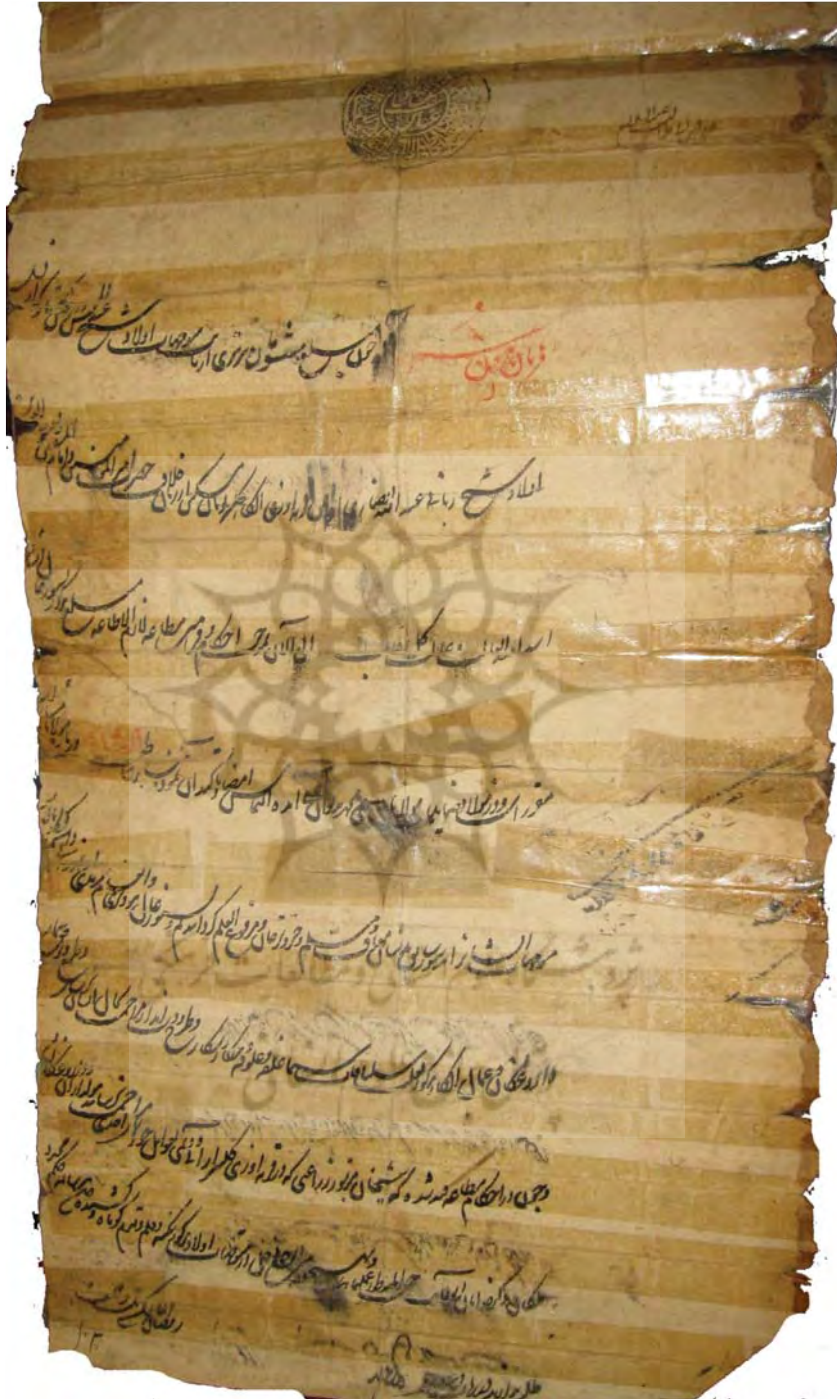
۴. به منظور تجلیل از مقام علمی و مبارزاتی ایشان، زیست‌نامه وی با عنوان «ستاره‌ای درخشان در عرصه مطبوعات اسلامی، حاج مهدی سراج انصاری» به همت استاد رسول جعفریان تدوین و در سال ۱۳۸۲ش چاپ و منتشر گردیده است.

اسناد وقفی آستان شیخ شمس‌الدین محمد چوبین کفش انصاری / محمد الوان ساز خویی

هم اینک هفده سند از اسناد وقفی آستان شیخ شمس‌الدین محمد چوبین کفش انصاری، تقدیم ارباب فضل و دانش می‌شود. اسناد بر اساس تاریخ سندها تنظیم شده است.

پیام بهارستان / ۲۰، س ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

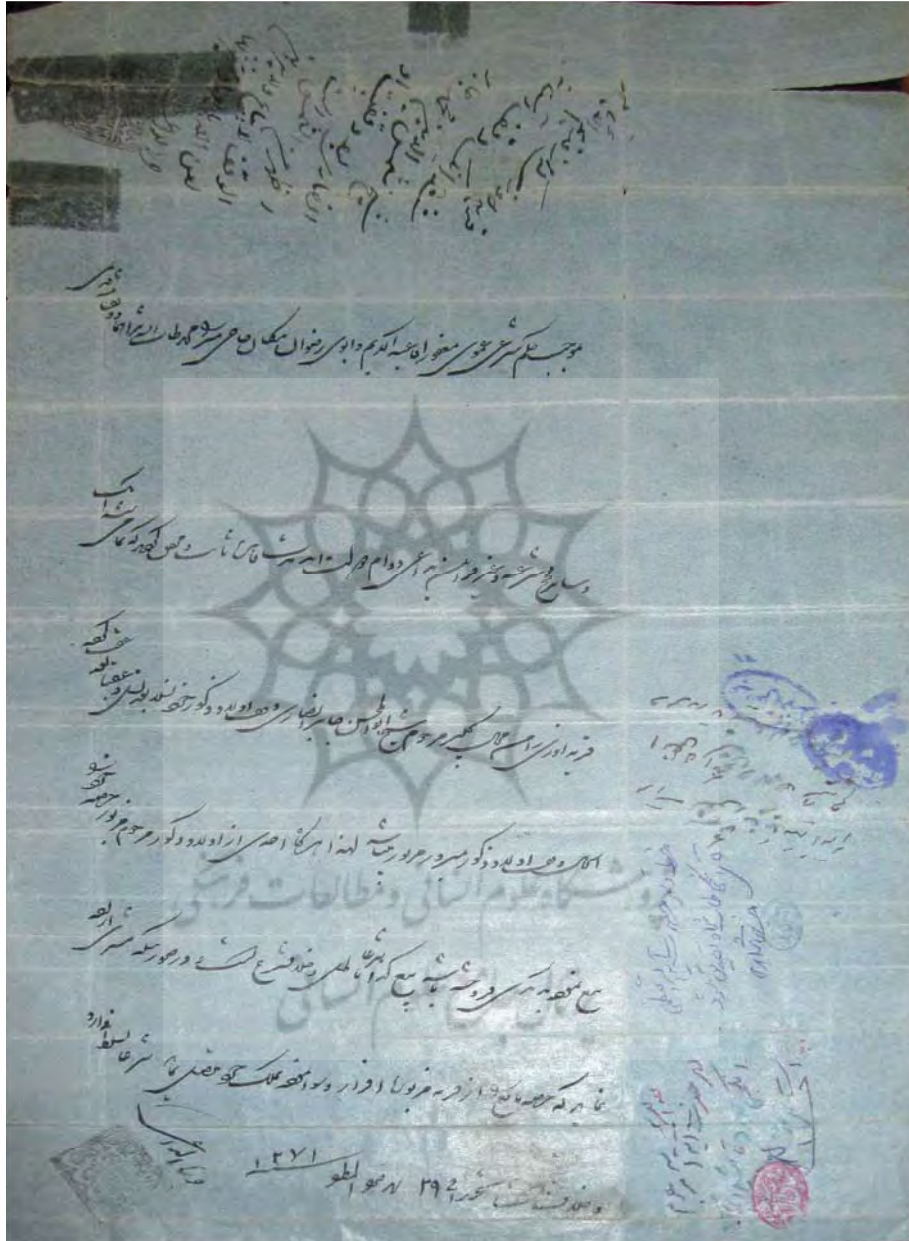

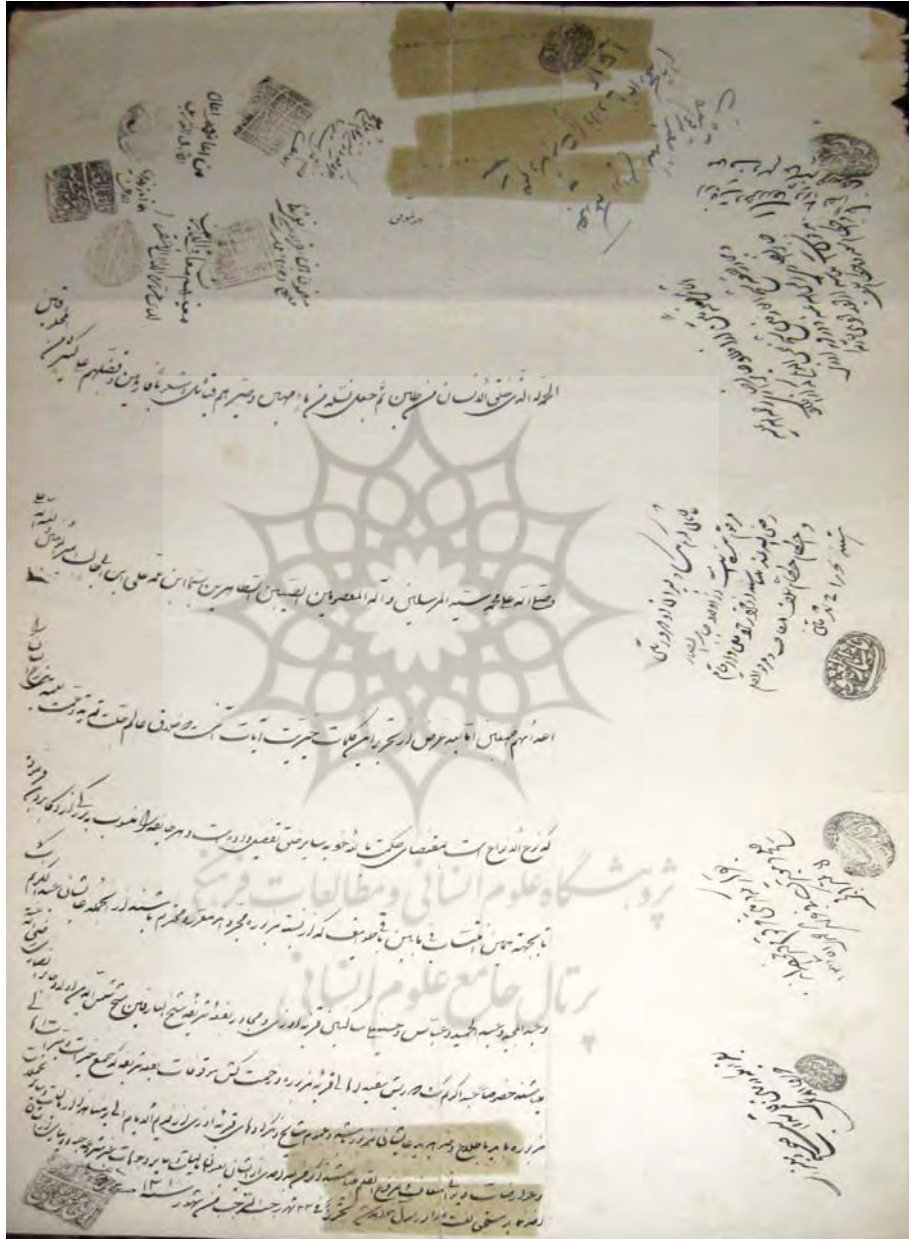

پیام بهارستان / ۲۴، س ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

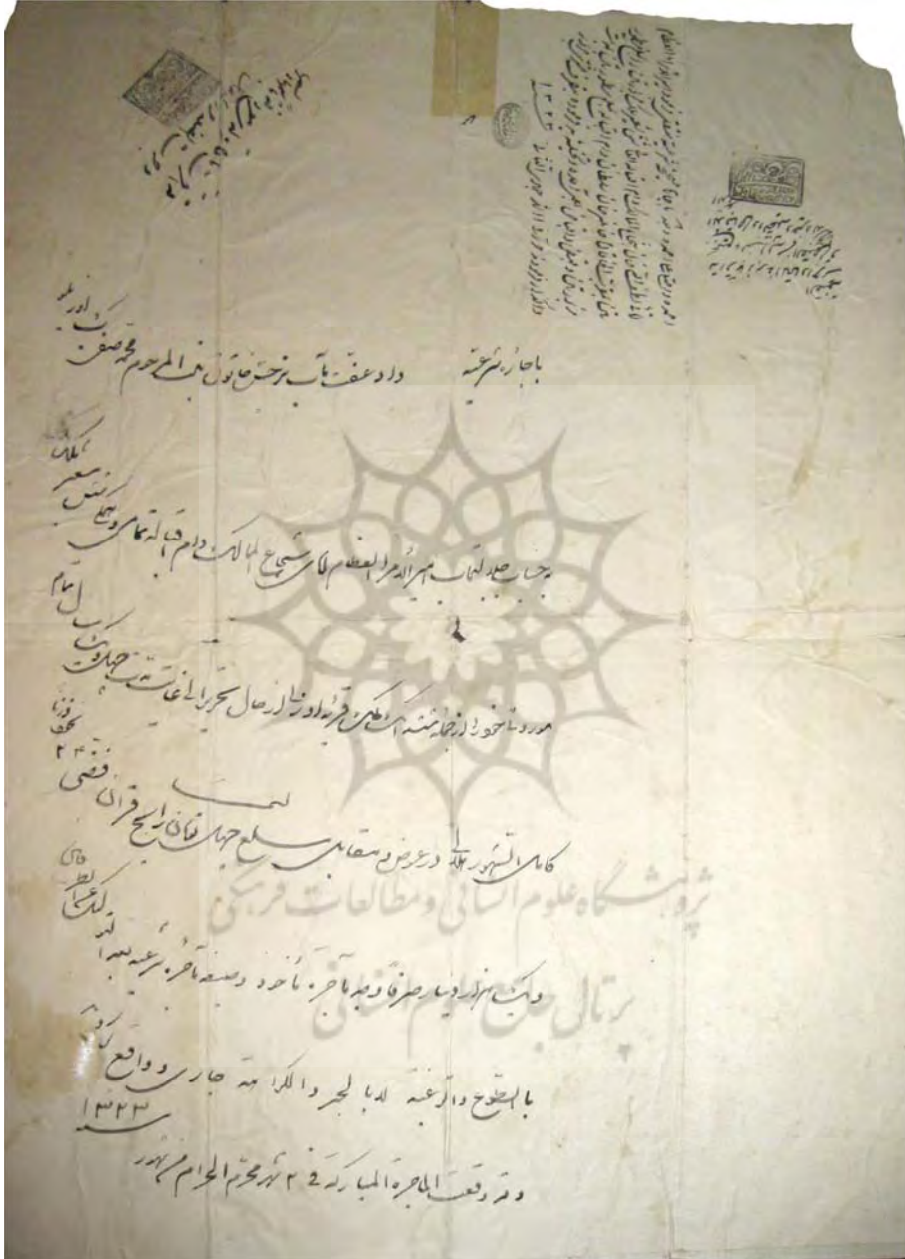

پیام بهارستان / ۲۰، س ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

پیام بهارستان / ۲۳، س ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

پیام بهارستان / ۴، س ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

پیام بهارستان / ۲۰۴، س ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

پیام بهارستان / ۲۰۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

پیام بهارستان / ۴، س ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

بمحضرت بزرگ حضرت آیت الله العظمی کلباسی مدظل الله
 ۲۲۸۹
 ۱۳۰۵
 عهده تصدیه

چون این زمین در این سده سمرقند که نشانه کفر ملک محمد خرد را حدس ال قهر و قنف خاقان
 نموده در تالیفات آستانه بدین و عقباً بعد عقب به اولاد خود و اولاد خود
 آیت الله خرد دیگر غرض اولاد واقف اصل که از کتاب آمده به بیع عنوان اولاد
 بواقف احمد بنادر معتقد بعد از این مختلف غرض عن و با سلسله حدیث ارفض
 ستم و بیرون ملک تصرف نماید یا نه جزو را لطف ابراهیم بنو ابراهیم
 ۱ شعبان المنظم ۱۳۰۵ برابر ۲۲۸۹ در عواید تقدیم احترام اقدس محمد انصاری
 در شهر از تصرف علیه هم حق تصرف استغله
 حق بنیاد و غیره مذکورند در روزنامه شماره ۴۰۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 تهران

روزانه شماره ۱۳۰۵
 تهران
 در روزنامه شماره ۴۰۰

پیام بهارستان / ۲۴، ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰